

Napút-füzetek

117.

Plamen Dojnov: Ungarszki komplexsz

Magyar komplexus

Az Országos Idegennyelvű Könyvtár
12. műfordítás-pályázatának anyaga

Az Országos Idegennyelvű Könyvtár tizenkettedik jeligés műfordítás-pályázatára Plamen Dojnov bolgár költő *УНГАРСКИ КОМПЛЕКС или какво видя съветският посланик Юрий Владимирович Андропов в Унгария през прозореца на 1956 година* című versének magyar fordítását várta a zsűri.

19 pályázónk 20 pályaművet küldött.

A bírálóbizottság (Lackfi János, Szondi György, Virág Bognár Ágota), melynek Lator László örökös tiszteletbeli elnöke, szeptember 8-i ülésén három díjat és egy különdíjat ítélt oda.

Az I. díjat Németh Erzsébet, a II. díjat Doncsev Toso, a III. díjat Szöllősi Dávid kapta.

A Magyar Fordítóház Alapítvány által felajánlott különdíjat, az egy hét ott-tartózkodást az alapítvány balatonfüredi fordítóházában, Bódai-Soós Juditnak ítélte a zsűri.

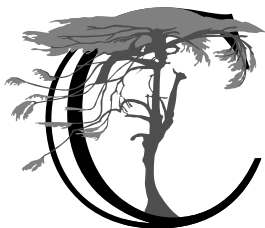
Országos Idegennyelvű Könyvtár

Németh Erzsébet fordítása (I. díj)	10
Doncsev Toso fordítása (II. díj)	12
Szöllősi Dávid fordítása (III. díj)	14
Bódai-Soós Judit fordítása (a Magyar Fordítóház Alapítvány különdíja)	16
Borbély Cintia fordítása	20
Búzás Huba fordítása	22
Csula Emil fordítása	24
Doncsev Edit fordítása	26
Füleki Gábor fordítása	28
Gadzokova Kraszimira fordítása	30
Jakabffy Éva fordítása	32
Mohai Szilvia fordítása	34
Olasz György József fordítása	36
Szabados Imre fordítása	38

A pályázatot támogatták:

Bolgár Országos Önkormányzat
Budapest Főváros II. kerületi Bolgár Önkormányzat
Terézvárosi Bolgár Önkormányzat

Cédrus Művészeti Alapítvány

Magyar Fordítóház Alapítvány

Zabolátlan zabola

Különleges helyzetbe kerültem néhányszorosan.

A műfordítóverseny eddigi eredményeit közzétevő Napút vezetőjeként már tizenegy alkalommal gondozhattam a különböző nyelvekből született verstolmácsolások seregét. Ismerhetem őket, van összefoglalható rálátásom.

Mint bolgarista és ekként sok ezer verssor interpretátora – Plamen Dojnov szokatlan szerzéseiből is ültethettem át számtalant, még könyvnyit is (*Kávéköltmények*, 2007).

A meghirdetett pályázatra is magam választottam a verset (sőt verseket).

Tudom évtizedek óta a nyersfordítás-adás s az abból történő műértelmezés, majd magyarul megszólaltatás nehézségeit, csapdáit. Ezen belül is a szabálytalan rímelés „játékszabályainak” csalfaságait.

A fentiek alapján határozásom: nem szeretném a művel megküzdők hűtlenségeit példákkal illusztrálni. Érthetően – igen sok a sorhosszak hihető „diktátumát” komolyan vevők töltelékszó-arszenálja. Ugyanígy: az ilyen-olyan rímhelyzeteket így-úgy figyelembe vevő megoldások olykori túl színessége, vagy éppen – teljes mellőzése. Bevallhatom: kiemelésre nem tudtam javasolni az utóbbiakat.

A bolgár költő látszólag fecsegő mélye – aknás. Gördülékeny írmódjának szavai egymás mellett néha nincsenek – mintha – társas viszonyban? Akárha bemutatkoznának egymásnak odasodródásuk alkalmából: ugye, nem ismerjük egymást? Holott nem maszatolhatóan fogódnak. Nem a ritmus, nem a rím, nem a poétikai szemrevalóság az oka, hogy a bolgár költő velük él. Hökkent ugyan picit olykor szándékosan. Tudván érezni ezt nyersfordítás alapján – bevallom – kényes. Ezért született – egymáshoz képest – annyi homlokegyenest eltérő fordítói megoldás. Jó és nem jó. Kivált ha ezen leshelyeket kemény szótagszámlálás is kordézza vagy éppen hosszacsckán kerüli.

A fordítás – no, legyen: zabla, mely feszesen tart, eredetit követ fegyelmezetten, ám igényeltetik a bolgár poéta (aki, igen, doctus) magyar megszólaltatásánál bizony leleményes zabolátlanság is. Valahol. A mikor-hol-hányszor a mérték talán. Akár gyakran nem „az adott megfelelésnél”. Így keletkezhet egy sajátos Dojnov-stílus más nyelven. Születik. Egy adott vers magyarul megteremtésénél azonban – nem kétséges – ez a művelet alig képzelhető csalhatatlan eredménnyel.

Főhajtásom a sikeresebb stílusátültetések előtt. Köszönöm, hogy élvezhettem: a választottam vers hogyan lényegül vagy – megesik – kajszul el itt-ott értelmezések és szövegjátékok során. Elemzésre méltó helyzet. Helyzetek.

A fenti mondatókumklálások után ébredtem rá: Plamen Dojnovnál nem is a szavak csudálkoznak egymásra voltaképp, hanem a – micsodák is? A találkozáshiányok?

Szondi György

Eszetlen emlékek és Lenin angyalarca

A műfordítót képzelhetjük afféle modern Hamupipókének: ül az idegen nyelvű szöveg fölött, és gonosz mostohája, a Kiadó parancsára kétfelé válogatja, mondjuk a kölest és a zabot. Egyszóval megkeresi, mi az, ami lényeges, és mi az, ami lényegtelen, utóbbi halmazt félretolja, míg az előbbieket segítségével elkezd újra felépíteni a magyar mondatot. Az igazán fontos, mindenképpen átmentendő elemek természetesen a jelentés terén keresendők, másodsorban szemantikai érdekességgel bíró poétikai sajátságokra is figyelemmel kell lenni. Általában többedleges jelentőségűnek véljük a struktúra kérdését: hiszen minden nyelvnek megvan a maga nyelvtani rendje, ezek egymással nem vagy csak ritkán összeegyeztethetők. „A lényeg, hogy tisztességes magyar mondatok legyenek” – mondják némely irodalmi szerkesztők, és valóban, bármily pontosan ismeri valaki az eredeti nyelvet, kultúrkört, nyelvtörténetet, a szöveg nem beszélhet tört magyarsággal tolmácsolt, idegenszerű hangon.

Túlontúl evidens képlet lenne az interpretáció, mely szerint a fordító feladata nem más, mint korrektnül megfogalmazni magyarul az eredeti szöveg tartalmát. Véleményem szerint a struktúra maga is jelentést, vagy legalábbis részjelentést hordoz, éppen ezért korántsem mindegy, hogy átültetéskor mely szerkezetet miféle szerkezettel váltunk ki. Ennek jól látható, felszíni mércéje egész egyszerűen a mondathosszúság. Tudjuk például, hogy a műfordításokma egyik nagy, szeretve tisztelt ősbőlénye, a roppant műveltségű Gyergyai Albert egyfajta klasszikus mondateszmény jegyében szétvagdosza Proust idegesítően hosszú, és hasonló szellemben összeragasztgatta Camus idegesítően rövid mondatait. Mindkét esetben strukturális változásnak vetette alá a szövegeket. Ha valaminek a mennyisége módosul, jelentése is más lesz. Egy egyszerű, meghitt klasszicista családi kriptá felnagyítva fenyegető igazságügyi palotává vagy Lenin-mauzóleummá válik, a szelíd elmúlás mélabúja helyett a harcos megalomániát hirdetve.

Nos, Lenin épp kapóra jöhet, hiszen az idejének komor szellemalakja ő, a mű alapvető közege pedig az Iljics által teremtett rendszer. Előbb azonban még egy elterjedt hiedelemmel szeretnék perbe szállni: olyan jó lenne végre eszünkbe vésni, hogy a vers NEM tartalomból és formából áll, ahogy pedig mondani szoktuk. Hiszen a tartalom maga is forma, a forma szintén tartalom. Leginkább tartalomformának vagy formatartalomnak nevezném e kettő egységét. Még szemléletesebben, fortartalmának vagy tartformalomnak. Szétválaszthatatlanok ugyanis egymástól anélkül, hogy végzetesen megsérüljenek. Szó sincs kancsóról és vízről: a vers tartalmát nem lehet csak úgy kiönteni a hexameterből vagy a felező tizenkettesből, mely aztán ott marad kristályosan, üresen! Sokkal inkább az ember és bőre viszonyaként gondolnék e kettősségre. Ki lehet fejteni bőrből bármelyikünket, de ez igen durva és véres móka, ráadásul a lenyúzott bőr és a nyershús-tömb nem valami sokat mond már arról a személyről, akinek szerves részét képezték. Így a fordító kénytelen a rímet a vers jelentésteli anyagából kimarkolni, mert ha csak afféle külsőleg rávarrott

csingilingi, aligha dicséri megformálója szakértelmét. Hogy hogyan lehet egy rím tartalmi elem? Nagyon egyszerűen: a szavak, melyek összecsengnek, nemcsak hangzással bírnak, hanem jelentésrétegekkel is. Könnyen belátható, hogy ha „ing” szavunk adott, más és más rím egészen eltérő jelentéstartományokba kalauzol. Korántsem mindegy, hogy „Lennék a lanyha ing, / Mely szélbe kikapaszta ring” vagy hogy „Lennék a lanyha ing, / Mely szélben száll, mint a fíng”. Már elnézést, hogy ilyen léha, ám talán annál szemléletesebb példát hoztam.

Az idei verssel sem volt egyszerű dolga a fordítóknak, akik kénytelen-kelletlen értelmezőként is funkcionálnak ilyenkor. A kígyó módjára tekergőző, berímelt szabadverses sorok bonyolult fűzését, szürreális képeinek burjánzását minden zavarosságtól mentesen visszaadni korántsem könnyű menet. Ráadásul a történelmi témák a fordítót is csábítják a sematizálásra, arra, hogy verbálisan is bős, gonosz, otromba, rettentő rémuralomról beszéljen, másfelől szent, hősi, lángoló, lobogó lelkületű forradalmárokat magasztaljon, egy-két szívlapáttal rátéve az eredeti költői szándéokra. A cím nem tűnik problémásnak, de akadtak, akik már itt is szerettek volna kislisszolni a szabványos megoldás szorításából: magyar komplexus helyett megjelent a „magyar mánia”, a „magyar lidérc”, sőt a „magyar nyavalyatörés”. Épp csak a „magyar mételty” nem bukkant fel, pedig az is milyen szépen alliterál!

A rendelkezésre álló nyersfordítás megléte szerencsésen minimalizálta a szövegszintű félreértéseket, mégis voltak, akik a munka hevében, a rímkényszer szorításában szem elől tévesztették azt a fránya jelentést. A „lombos fák tűrik tankok hernyótalpait” elsikálja a fát rágcsáló, arasoló férgek és a hernyótalpas tankok közti párhuzamot, s a verset eltérítve behozza a fára mászó tankok mókás látványát. Hiszen a fák a való világban nem igazán „tűrik” a tankokat, sokkal inkább földbe lapulnak alattuk. Volt, ahol a sörét lándzsává változott: „és csak zsongjon az igazság, mint a méh, fürge lándzsa / szúrva földünk, domború alma szívébe”, pedig igazán más érzet a becsapódó, apró fullánkoke és az egyetlen, szívbe szúrt lándzsáé. A lámpavas is könnyedén átalakult ostorrá: „ostornyeleken amott halott titkosrendőrök lengnek”. Ostorlámpa persze létezik, na de... ki pattogatna örömmel egy titkosrendőrökkel teliaggatott karikást? Leninnel is meggyűlt némelyek baja: az „álmát borítsa be szürkeség, mint Vladimir Iljics arcát a mauzóleum” majdnem jó, de az arcot beborító mauzóleum valahogy arra a beszólásra emlékeztet, hogy „betakarlak, mint Moszkvát a hóesés”... pardon, mint Lenint a mauzóleum. És erősen a vers hangulata ellen hat az a megoldás is, mely némiképp mennybe meneszti a sárgás képű, összeaszottan heverő diktátort: „álma szürke lesz, többé már nem angyali, / mint Ivan Iljics arca, hamuszín vár mindenkire”. Ivan Iljics, a kecskeszakállas munkás-paraszt-angyal igazán jól mutatna egy templomban.

A költői nyelvújítás szándéka is megkísérti a magyarítókat, pedig sajnos van egy rossz hírem: ha az eredeti költő nem akrobatikázott ily módon, akkor sajnos fordítójának sem tanácsos. Kevésnek bizonyult a szókinccs, csakis így születhetett a következő különös alakzat: „álmaiban minden csak *szürkülik*”. És barnüllik is, lilüllik, olykor-olykor pirüllik. Máskor két szó egyberagad, akár a pározó legyek: „*reményméregként* fullad folyóiba harca”. A következő csodapók, a „*mélauntan*” születéséhez alighanem erősen hozzájárult, hogy erre a szóra kellett rímelni: „mauzóleumban”. Az összetétel annyira töményen nyugatos,

hogy még Tóth Árpádéknál se leljük nyomát: nekik elég volt külön-külön a „méla” vagy az „untan”. Vérbeli nyelvújítóra vall a következő: „zümmögjön végre az igazság méhe – gyors döfet / megérett föld-almánk szívébe”. Itt is a rímkényszer az úr, ám a technika pontos másolata a reformkori elmeszüleményeknek: igető plusz régies képző: lövet, löket, döfet. Kár, hogy még nem létezik a szó. Illetve egyszer felbukkant, most már csak el kell terjeszteni. Megesik a legjobb családban is, hogy a „fénylő bitókról lecsusszan Valami Láthatatlan, és *fenekszik*”. Valahol a megfeneklik és a fenekedik között félúton lehet az igazság. Meg persze a „telepszik” ellenállhatatlan ragrímvonzása is ludas az ügyben. Szellemes a „lassú esernyő *nyélhegyén* alvó fehér fullánk” is: a nyélnak nincs ugyan hegye, a „nyélhegy” és a „nyílhegy” viszont alighanem édestestvérek lehetnek. Szűken talán a Toldiba is beférne a: „fénylik Jurij *síralja*”. Meglehet, „tikkadt szöcskenyájak legelésznek rajta”.

Némely fordítók eleven emlékezetében felrémlt az önkény uralmának másik korszaka is, és felkapták Petőfi lantját, melyet a költő a segesvári csatamezőn elejtett. Van, akinél „a felajzott, boldog tömeg dalol: Győztünk, vivát!”. Rettentő haynauai góggal ágál a megszálló másutt: „Hát mekkora szabadságot akar még a magyar! A beste!” Azt is hozzátehetnénk: oh, mely gaz ármány, hah, piha! Népies lelkülettel ajándékozta meg a szovjet nagyurat egy harmadik próbálkozó is: „Mennyi szabadság kell még, ti duhaj magyarok? Rest lógósok! Dicső fiaink bitóra ki vássza?” A bitóra vásás nyelvkifacsaró szándéka is passzol a népek tavaszához. A régies rövidítések romantikus divatja más jelöltet is megihletett, „világító bitóvas kúszik, láthatatlan, rátekerget – ej, eleressz!” Szóval rettentően tekerget, csavarg és kanyarg ez a kutya teremtette Dojnov-költemény, elmével felérhetni Istenuccse, nem győzendjük!

Feladta a leckét bizony a refrén is, hiszen egyszerre kellett daktilusokban zengnie, rímelnie és tartalmi összefoglalást adnia. Szép megoldások is születtek: „Bosszú magja foganjon e szíven! / Nézd a bitókat az utcán, és ne feledd!” Másutt kicsit félrehordott a puska, egy-két személyes névmás összekeveredett, s némi eszetlenség is vegyült a sorokba, alighanem az eszelősség helyett: „Bosszúm sose múlj, cseperedjék! / Nézd e bitókat, eszetlen emléki!” Másutt a hátravetett jelző döccenti *keményen* az amúgy jól sikerült sort: „Forraljon bosszút, keményt szíved! / Bitókat láttál, soha ne feledd!” Néhány kleptomán hajlamú fordító eltüntette a bitófákat, gondolván, senkinek nincs rájuk többé szüksége: „Szívedben a bosszút fogadd el! / S jussanak eszedbe, ha emlékszel!” Illetve: „Szíved uralja a bosszúszomj! / Jusson eszedbe az átélt iszony!” Sokaknál beharsogott e két sorba a munkásmozgalmi indulók emléke: „Lángoljon szívedben a bosszú! / Lásd még az akasztottakat, és sose felejts!” Vagy: „Szívedben bosszúra esküt tégy! / Nézd kint a bitókat és résen légy!” Vagy pedig: „Vágj oda jól neki véresen! / Nézz a bitókra ki, és ne felejts!” A költő alighanem e sok pompázatos, csinnadrattás, véres, éber mozgalmiságot akarta elkerülni a diszkrétén sejtető „csírázással”. Volt aztán, ahol a lelkesedés a szórendet is teljesen kifordította magából: „Sír a bitófa, idézd te fel, / Szívedet öntse naponta düh el”. Úgyhogy mérd józanul, jó fordító, a helyzetet te fel, feledd a bolygatott szórendeket te el, s úgy oldd feladatodat te meg!

A tej és a vér esete is hozott számtalan különféle variánst. Szép ritmusúra és igazán líraira sikeredett a „tányérjukba tejet vérrel keverve tölt”. Kicsit

táplálkozástudományi irányba visz el az: „adjál nekik tejbe kevert vért – eddig is jól bevált”. A szláv nyelvekben megszokott kicsinyítő képzők visszaadására akadnak érdekes kísérletek: „És szórj tálkáikba tejbepapit és vércseppeket”. Még viccesebb a korunk nyelvi divatját idéző fordulat: „s töltsél ki nekik vércsivel s tejcsevel teli tálkát”. Volt, aki pedig túltolta az értelmezést, és ezzel a drámaisággal kicsit agyon is csapta a tejbe rafináltan adagolt vért vígan lefetyelő, gyanútlan cirmos képét: „az elé lökött tálban tej helyett mind csak vért talál”.

Nem kisebb kihívást jelentett a verszárlat horrorisztikus, stílromantikus hangulatának megteremtése. Sokféle szóvirágot ültettek erre a sírra. Például: „Kígyónyi kis árva szólítja Istent. Sírását hallani.” Meg még: „Árva áspis kesereg: Isten bocsásson meg”. És még: „kígyózik, sírva szisszen. Nyugosztalja az Isten”. Bár hogy sírva sziszegni vagy sziszegve sírni könnyebb, nem is tudom. Kicsit prózaízű, de pontos: „egy hüllőre hasonlító piciny árva siránkozik: Uram, irgalmazz”. Más megint máshogy: „egy elárvult csúszómászó zokog: Uram, kegyelmezz”. Az archaikus vonal is feltűnt: „Árva kígyófajzat siratja magát: Uram, bocsáss”. Akadt távirati jellegű javaslat: „Kígyólény sír, mint árva fia. Béke poraira”. Kígyólény sír, stop, árva fia, stop, béke poraira, stop, temetésre pénzt postafordultával, stop. A következő öregnéneőzikésre sikeredett: „és kígyóforma kis árva lelke sírdogál: bocsáss meg Istenem”. Volt, aki képtelen volt nem leütni a magas labdát: „lárvaszerű árva rí: Isten nyugosztalja így is”. És olyan is, aki a rendőri avagy természettudományos pontosságot részesítette előnyben: „egy hüllőre hasonlító piciny árva siránkozik”. Hiába, a szavak konok természetű jószágok, köszönöm az összes idei pályázó fáradozását, csak biztatni tudom mindazokat, akik fejükbe vették, hogy megzabolázzák a nyelvet! És gratulálok a győzteseknek!

Lackfi János

Пламен Дойнов

УНГАРСКИ КОМПЛЕКС

или какво видя съветският посланик

Юрий Владимирович Андропов

в Унгария през прозореца на 1956 година

През прозореца на посолството Негово Превъзходителство гледа
как се люлеят на лампите тайните полицаи:

до вчера на тъмно – сега светят.

Някакъв зъл и щастлив народ пее: Победа!

Кой беси нашите славни момчета?

Залостете вратите? Свържете се с Центъра!

Колко още свобода искат унгарците! Негодяи!

От светещите бесилки плъзва Нещо Невидимо и се свива
в сърцето на железния Юрий и съска:

– Дай ми този народ – като фейерверк кръвта му ще пръска!

Бавни надежди в реките му ще наляя,

ще расте тишината в очите му, мечтата му ще е сива

като лицето на Владимир Илич в мавзолея...

Нека в сърцето ти мъст кълни!

Гледай бесилките вън и помни!

– Дай ми Чехия през 68-а година – синеока и руса, –
ще я науча как се обича смърт с човешко лице...

Може всички народи да мразят твоя народ – не ги пускай
и им сипвай в паничките кръвчица и млечице...

Нека в сърцето ти мъст кълни!

Гледай бесилките вън и помни!

Юрий храни Нещото, то лапа, расте в стръмен глад
като екватор около малкото му сърце и пее:

– Дай ми глезена на Рудолф Нуреев – ще лети сакал!

Дай ми оня българин – Марков, – ще му засея

бяло жилило, заспало в острието на бавен чадър –

нека вдигне спокойната смърт нежна главица

и ще звънне пчелата на правдата – бърза сачма

в сърцето на ябълковата ни земя

и ще раснат дървета с корони и танкови гъсеници.

**Нека в сърцето ти мъст кълни!
Гледай бесилките вън и помни!**

**Юрий напусна Унгария – с много памет
и с Нещо Невидимо, излюпено от нощните лампи,
то поглъщаше дезертъори и диверсанти,
смилаше капиталистически ламп и далай ламп...**

**И днес долу – в гроба на Юрий – нещо блести –
едно змиевидно сираче плаче: Бог да прости...**

Plamen Dojnov

MAGYAR KOMPLEXUS

*avagy mit látott Jurij Vlagyimirovics Andropov
szovjet nagykövet Magyarországon 1956 ablakán át*

Németh Erzsébet fordítása (I. dőj)

Kinéz a követség ablakán Őexcellenciája – micsoda szemek! –
Döbbenet látja: a lámpákon titkosrendőrök tánca.
Az éj álarca lehullt, most fénylenek.
Mámorban égő nép dalol győzelmes éneket!
Dicső fiainkat akasztják? Kik ezek?
Torlaszt minden ajtó elé! Halló Központ! Felelj!
Több szabadságot akartok, magyarok? Hol marad a hála?

Világlo akasztófákról Valami Láthatatlan tekeredve kúszik
Jurij szívébe, s sziszeg a vas, már forró...
Add e népet! Tűzijátékul fröccsenjen vércsillagszóró!
Lassú reményeket öntök folyói medrébe,
szemeit csönddel körbeárkolom, álma szürke lesz úgyis,
mauzóleumi, mint Vlagyimir Iljics arcfénye.

Bosszú érjen a szíveden át!
Emlékezz, és látsz sok akasztófát!

Csehországot 68-ban – a szökét, kék szeműt – varázsoljátok ide,
megtanítom, mint szeret emberjelmezbe rejtezett halál...
Ha minden nép gyűlöl is téged, kemény maradjon szíved,
tálacskáiba kicsi vér, kicsi tej megteszi talán...

Bosszú érjen a szíveden át!
Emlékezz, és látsz sok akasztófát!

Táplálja Jurij a Valamit, mi zabálva egyre nő
szíve körül, s már valódi meridiánként dalol:
Elém Rudolf Nurejev bokáját: bénán is táncolna ő?
Ide nekem a bolgár Markovot, mert törvényem alól
nem bújhat ki, esernyő hegyéből fullánk hatol
combjába, s a halál emeli föl gyöngéden fejét –
igazságméhek zümmögésében ólomsörét
hulljon almaarcú földünk dobogó szívébe,
a növény falombokat tankhernyók lepjék el!

Bosszú érjen a szíveden át!
Emlékezz, és látsz sok akasztófát!

Magyar földről nagy emlékekkel elment Jurij,
kísérte őt az éji lámpáktól fogant Megnevezhetetlen,
mely dezertőröket és diverzánsokat nyelt el,
Dalai lámával, kapitalista sárkányszörnyeteggel.

És ma lent Jurij sírjában fölfénylik Valami,
kígyónyi kis árva szólítja Istent. Sírását hallani.

Plamen Dojnov

MAGYAR MÁNIA

avagy mit látott Jurij Vlagyimirovics Andropov szovjet nagykövet

Magyarországon 1956-ban az ablakon át

Doncsev Toso fordítása (II. díj)

A nagykövetség ablakából Őexcellenciája azt nézi,
hogyan lógnak az ávosok a lámpavason
tegnap még sötétben – ma már fényességben.
Egy gonosz és boldog nép közben azt harsogja: Győzelem!
Ki kötötte fel dicső fiainkat?
Csukjátok be a kapukat! Kössetek össze a Központtal!
A magyaroknak még mennyi szabadság kéne? Gazemberek!

A fénylő bitóról Valami Láthatatlan csúszik
a vasakarátú Jurij szívébe, befészkei magát oda és azt sziszegi:
Add nekem ezt a népet – és szökőkútként fröcsög majd a vére!
Báva reményeit folyóiba fojtom,
szemében úgy nő majd a csönd, vágyai úgy szürkülnek el,
miként a mauzóleumban Vlagyimir Iljics arcának színe...

Bosszú támadjon szívedben!
Nézd a bitót odakinn, és ne felejts!

Add ide a 68-as szőke Csehországot, a kék szeműt,
én megtanítom arra, hogyan szeresse az emberarcú halált...
Hogyha népedet mindenki gyűlölni fogja – akkor se engedd szabadon őket,
tálkájukba tejet vérrel keverve tölts...

Bosszú támadjon szívedben!
Nézd a bitót odakinn, és ne felejts!

Jurij hizlalja a Valamit, az meg zabál, étvágya egyre nő,
délkörként öleli kis szívét és dalol:
– Add nekem Rudolf Nureev bokáját – bénán repüljön!
Add nekem azt a bolgárt – Markovot – fehér fullánkot ültetek belé,
amely a lassan ható ernyő hegyében szendereg –
a csendes halál emelje kecses fejét
és dongani fog az igazság méhe – sebes sörét
almát formázó földünk szívébe
és a lombkoronás fáknek lánctalpuk nő.

Bosszú támadjon szívedben!
Nézd a bitót odakinn, és ne felejts!

Jurij Magyarországot sok emlékekkel hagyta el
és Valami Láthatatlannal, ami az éjjeli lámpavasakból kelt ki,
ami elnyelte a disszidenseket és a diverzánsokat,
elpusztította a tőkés sárkánykígyókat és a dalai lámákat...

És ma odalent – Jurij sírjában – valami csillog –
egy hüllőre hasonlító piciny árva siránkozik: Uram, irgalmazz...

Plamen Dojnov

A MAGYAR LIDÉRC

avagy mit látott Jurij Vlagyimirovics Andropov
szovjet nagykövet Magyarországon 1956 ablakán át

Szöllősi Dávid fordítása (III. díj)

Döbenten látja Őexcellenciája a követség ablakain át,
ostorneyeleken amott halott titkosrendőrök lengnek,
s bár tegnap nem – most ég lámpavilág...
A felajzott, boldog tömeg dalol: Győztünk, vivát!
Derek fiainkat ki akasztja hát?
Kaput eltorlaszolni! Kapcsolják máris Moszkvát!
Mennyi szabadság kell még a magyaroknak? Gazembereknek!

A fénylő bitófák felől betekergőzik Valami Láthatatlan
Jurij vasszívébe, és ott kígyóként sziszeg:
Ide nekem e népet! Tűzijátékom vérrel festi meg!
Hiú reményeit folyóiba kiöntöm,
hogy csend nőjön szemére, s mint Iljics arca a mauzóleumban,
az álma is oly sápatag, hamuszürke színt öltön.

Forraljon bosszút, keményt szíved!
Bitókat láttál, soha ne feledd!

Ide Csehországot, azt a hatvannyolcast! Lehet bár kék szemű és szőke,
megtanítom néki, emberarcú halált hogy szeressen...
Ha minden más nép gyűlöli tiédet, te ne pártolj el tőle,
tálacskáikba tejecskét, véreset töltsél menten...

Forraljon bosszút, keményt szíved!
Bitókat láttál, soha ne feledd!

Táplálja ezt a Valamit Jurij, annak éhe nő,
délkör-abroncsként szorul szívére, miközben fújja egyre:
Ide Nurejev röpködő bokáját, és sánta lesz ő!
A bolgár Markov fusson esernyő-fullánkhegybe,
emelje fel gyöngéd fejét a csendben osonó halál,
és mint sebes sörét, dongjon az igazság méhe
Földünk almát formázó szívének mélyén,
és falánk hernyó(talpa)k növekedjenek a fák lombzegélyén.

Forraljon bosszút, keményt szíved!
Bitókat láttál, soha ne feledd!

Távozván magyar földről Jurij sok emléket
elvitt, és még Valami Láthatatlant, mit sok éji lámpa
keltett ki, hogy diverzánst, szökevényt felzabálja,
tőkés sárkányokat és dalai lámákat bedarálja...

Ma Jurij sírjában valami fény dereng lenn.
Kígyót formázva sír egy kis árva: Bocsáss meg, Isten...

Plamen Dojnov

MAGYAR KOMPLEXUS

avagy mit látott Jurij Vlagyimirovics Андропов, szovjet nagykövet
az ablakából 1956-ban Magyarországon

Bóдай-Soós Judit fordítása (a Magyar Fordítóház Alapítvány különdija)

Őexcellenciája látja a nagykövetség ablakán át
a lámpavason lengő titkosrendőrök hadát:
tegnap sötétek voltak – ma világítanak.
Egy felajzott, boldog nép harsogja a győzelem dalát.
Ki akasztja fel a mi eszménk sok dicső fiát?
Ajtók eltorlaszolva? Központot kapcsoljanak!
Mennyi szabadság kell még a magyaroknak? Hitvány gazak!

A fénylő bitófákról bekúszik egy Láthatatlan Árny, s rászorul
Jurij szívére, mint vasabroncs, és ott sziszeg:
– Ide nekem ezt a népet! – tűzijátékként spricceljen vére!
Folyóiba lassan ható reményt áztatva
csendet mélyíték szemébe, míg álma szürkévé fakul,
mint a mauzóleumban Vlagyimir Iljics arca.

Bosszú magja foganjon e szívben!
Nézd a bitókat az utcán, és ne feledd!

– Ide nekem Csehországot '68-ban – szőkén, kék szeműen –,
megtanítom rá, hogyan szeressen téged, emberarcú halál...
Még ha mindenki gyűlöli is néped – őrizd őket hűen:
tiéd, ki tálacskaiban vérecskét és tejecskét talál...

Bosszú magja foganjon e szívben!
Nézd a bitókat az utcán, és ne feledd!

Jurij táplálja az Árnyat, s az egyre mohóbban fal, és nő
az egyenlítő-öv aszott szíve körül, és dalol:
– Ide nekem Rudolf Nurejev bokáját – röpködjön nyomorékon ő!
Ide nekem azt a bolgárt – Markovot –, neki beültetek
egy esernyő hegyében szunnyadó fehér fullánkot valahol –
hadd bólintson rá gyöngéden a nyugodt halál,
és zümmögjön végre az igazság méhe – gyors döföt
megérett föld-almánk szívébe,
és koronás fák nőjenek tank-hernyókkal bele.

Bosszú magja foganjon e szívben!
Nézd a bitókat az utcán, és ne feledd!

Jurij elhagyta Magyarországot – emlékekkel telve
és a Láthatatlan Árnnyal, amit kiköltöttek egykor az éji lámpák,
s ami elnyelte a dezertőröket és a bajkeverőket,
kapitalista sárkányok őrlődtek fel benne és dalai lámák...

És ma odalent – Jurij sírjában – mintha valami fénylene –
és egy kígyóforma árva sírdogál. Isten békéje legyen vele...

Plamen Dojnov

MAGYAR KOMPLEXUS

avagy mit látott Jurij Vlagyimirovics Andropov szovjet nagykövet

Magyarországon 1956 ablakán át

Borbély Cintia fordítása

Őexcellenciája a követség ablakán át kitekintve látja,
lámpákon lóg már rég, akasztva mind a titkosrendőrség:
tegnapról mára derült világra.

A felajzott, boldog nép, hogy Győzelem! – kiáltja.

Fiainkat ki ítéli halálra?

Ajtókat bezárni mind! Kapcsolják a központot!

Mennyi szabadságot akar még ez a mihaszna magyar nép?

A fénylő bitófákról némán kúszik be egy Láthatatlan Valami,
a vas Jurij szívében sziszeg tekeregve.

Ide nekem ezt a népet! Eső jó vérrel keveredve.

Lassú reményeket öntök vad vizeibe,
megnő szemében a csönd, álma szürke lesz, többé már nem angyali,
mint Ivan Iljics arca, hamuszín vár mindenkire.

Sír a bitófa, idézd te fel,

Szívedet öntse naponta düh el.

//vagy: Öntse a szívedet indulat el.//

Ide nekem Csehországot 68-ban – szőke hajjal, kék szemeivel –,
megtanítom, hogyan szeressen az emberarcú halál...

Ha minden nép gyűlöli is néped – maradj az embereivel
és vérecskével, tejecskével legyen töltve a tál.

Sír a bitófa, idézd te fel,

Szívedet öntse naponta düh el.

A Valami egyre nő, Jurij készséggel eteti

Kis szíve körül, mint egy délkör ül, és már napestig dalol:

Ide Rudolf Nurejovot – törött szárny majd nem repteti.

Ide Markovot – a golyó a testébe hatol.

Gyöngéd fejét a halál most már végre hadd emelje fel,

kezdjen zümmögni az igazság méhe – gyors lövés

szálljon anyaföldünk lágy szívébe a vad pillanattal,

és nőjenek fák és hernyók páncélzattal.

Sír a bitófa, idézd te fel,
Szívedet öntse naponta düh el.

Jurij végül hogy elhagyta Magyarországot
Valami Láthatatlant cipelt, lámpák sziszegő gyermekét,
mely elnyelte sok dezertőr, lázadó belsejét,
kapitalisták nevét, Dalai lámák lélegzetét.

Odalent – Jurij sírjában – valami fénylik –
Szegény, árva kígyó rémlik és zokogva fehérlik.

Plamen Dojnov

MAGYAR KOMPLEXUS

avagy mit látott Jurij Vlagyimirovics Androp szovjet nagykövet

Magyarországon 1956 ablakán át

Búzás Huba fordítása

Lámpák vasán kik himbálóznak épp, mikor kinéz Őexcellenciája,
csak nem – garázda gazság – titkosrendőreit akasztják:
foszforeszkálnak – elhűlve látja.

Felbőszült nép ajkán zeng a győzelem danája.

De kik kötik föl fiainkat? – fáj ma.

Reteszt kapukra! Kapcsolja a Politbűrot már!

Szabadságból mennyit akar, na, még a rongy magyar? Mihasznák!

Világító bitóvas kúszik, L áthatatlan, rátekerget – ej, eleressz –
sziszeg Jurij szívében görnyedezve hétrét.

Ide e nép nyakát, görögtűzként fröcskölném szét a vérét!

Folyóiba reményt öntök, hogy mélauntan

örvény-szeméből áradjon a csöndje – amíg nem álma szürke lesz,
mint Iljics hulla-arca, ládd, a mauzóleumban.

Bosszúm sose múlj, cseperedjék!

Nézd e bitókat, eszetlen emlék!

És Csehországot is ide nekem, majd 68-ban – kék szeműen, szókén –
emberarcú halál szeresse, megtanítanám, hogyan...

S ha gyűlölik is néped, ne engedd őket el – ez tán a gyöngém –,
csupraikba tölts tejet, s legyen az majdan vérfolyam...

Bosszúm sose múlj, cseperedjék!

Nézd e bitókat, eszetlen emlék!

E Láthatatlan falja, rágicsálja, mint a lárva,
Jurij szívét, öleli át, akár egy délkör, dalol éppen:

ide Nurejev bokáját, röpködjön csak sántikálva,

és a bolgár Markovot, hogy esernyő hegyében

beültessem halált hozó fullánkomat neki, fejét

emelje rá az elmúlás, zümmögni kezdjete,

igazság méhei, földünk szívébe gyors sörétek,

tank-hernyóink fátok lombja közt felétek.

Bosszúm sose múlj, cseperedjék!
Nézd e bitókat, eszetlen emlék!

És ment Jurij, elhagyva – brrr! – Magyarországot,
vitt éji lámpa szülte emlékképeket, ment elinaltan ,
mi elnyelt szökevényt, felforgatót – e Láthatatlan –
dalai lámát, mint a katlan, tőkést, mint egy ima-dallam.

Sírijában lenn ma fény – nem hagyja nyugton itt sem –
kígyózik, sírva szisszen. Nyugosztalja az Isten...

Plamen Dojnov

MAGYAR KOMPLEXUS

avagy, hogy látja Magyarországot 56-ban a szovjet politikus
Jurij Vlagyimirovics Andropov a kis ablakán keresztül

Csula Emil fordítása

Lámpavasra húzva, himbálódnak Elöljárósága titkoskopói,
Ő nézi, és érzi: majdnem, mint villanykörték úgy lengnek –
tegnap a sötét népnek, ma neki.

És a gonosz, de boldog plebsz győzelmét énekli.

Dicső ifjaink életét ki kéri,

reteszelt ajtóik mögül? Kapcsolják a Központot!

Ennél nagyobb szabadság kell a magyarnak! Hálátlan férgek!

Egy Láthatatlan Árnny a lámpabitoról a szobába surran halkan,
és Jurij vasszívének ármányokat diktál:

– Bízd rám ezt a népet – lásd, elmetszett torkából majd vér sikál!

Folyóiból a remény igéjét kimerem;

örök csendet vonok szemére, álma sem lesz más, csak olyan,
mint Vlagyimir Iljics szürke porarca a nyughelyen...

Szívedben a bosszút fogadd el!

S jussanak eszedbe, ha emlékszel!

– Megtanítottam volna rendre én a szőke és kék szemű cseheket is;
arra főleg, hogy kell szeretni az emberarcú halált...

Bármennyire is utálnák népedet, te a nyomást ne enyhítsd,

adjál nekik tejbe kevert vért – eddig is jól bevált.

Szívedben a bosszút fogadd el!

S jussanak eszedbe, ha emlékszel!

És Jurij táplálja magában az Árnyat, az meg nő,
mint az Egyenlítő körbeöleli kis szívét, és dalol:

– Add nekem Rudolf Nureyev bokáját – s nyomorék lesz ő!

Ide a bolgár Markov combjával, min áthatol

majd esernyőhegybe ravaszán rejtett mérgező fullánk; –

üsse fel bágyadt fejét a halál újra, ismét

zümmögjön az igazság méhecskéje! S a földtekét –

melynek szívében ez mindent megváltoztatott –

nézzétek, hogy nemz majd újra zöld lombú fát, meg lánctalpas tankot.

Szívedben a bosszút fogadd el!
S jussanak eszedbe, ha emlékszel!
Jurij elment Magyarországról – sok emléket vitt.
A Láthatatlan Árnyat, amit zord kandeláberek szültek,
ki dezertőröket és diverzánsokat büntet,
felfal Dalait s kapitalistát, mind finom lámasültet.

És ma ott lent – Jurij sírjában – néma fohász.
Árva kígyófajzat siratja magát: Uram, bocsáss!...

Plamen Dojnov

MAGYAR NYAVALYATÖRÉS

avagy mit látott Jurij Vlagyimirovics Andropov szovjet nagykövet
Magyarországon 1956-ban az ablakon kinézve

Doncsev Edit fordítása

A nagykövetség ablakánál állva Őexcellenciája azt nézi,
hogyan himbálóznak az ávosok a lámpavason:
tegnap még sötétben – ma meg fényes nappal.
A gonosz tömeg pedig boldogan dalolja: Gyóztünk!
Ki akasztotta fel dicső fiainkat?
Bezártatók a bejáratot? Kapcsoljátok a központot!
Még mennyi szabadság kell a magyaroknak? Bitangok!

A fénylő bitóról Valami Láthatatlan kúszik
a vasakarató Jurij szívéhez, köré tekeredik és azt sziszegi:
– Add nekem ezt a nemzetet – és szökőkútként fröcsög majd a vére!
Halk reményeit folyókba fojtom,
szemükben a csend majd egyre nő,
álmaik elszürkülnek,
miként Vlagyimir Iljics arca a mauzóleumban...

A bosszú éledjen szívedben!
Nézd a bitót odakünn és el ne feledd!

– Ide velük, a 68-as szóke, kék szemű csehekkel!
Megtanítom őket az emberarcú halál szeretetére...
Lehet, hogy a világ népei meggyűlölik a tiedet – de ne engedd szabadon őket,
tányérjukba tejet vérrel keverve tölts...

A bosszú éledjen szívedben!
Nézd a bitót odakünn és el ne feledd!

Jurij eteti a Valamit, az meg habzsol, éhsége egyre fokozódik,
körülfonja a követ kis szívét és dalol:
– Add nekem Rudolf Nureev bokáját – bénán röpüljön!
– Add nekem azt a bolgárt, Markovot – fehér fullánkot döfök belé,
amely a lassú ernyő hegyében lapul –
a halk halál emelje fel finom fejét
és zümmögjön az igazság méhe – gyors sörét
alma alakú földünk szívébe
és lánctalpas, koronás fák nőnek belőle.

A bosszú éledjen szívedben!
Nézd a bitót odakünn és el ne feledd!

Jurij Magyarországról sok emlékkel
távozott és Valami Láthatatlannal, amit az éjjéli lámpavasak keltettek ki,
hogy elnyelje a dezertőröket és a diverzánsokat
a tőkés és a dalai sárkányokat...

És ma alant – Jurij sírjában – valami fénylik –
egy elárvult csúszómászó zokog: Uram, kegyelmezz...

Plamen Dojnov

MAGYAR KOMPLEXUS

avagy mit látott Jurij Vlagyimirovics Andropov szovjet nagykövet

Magyarországon 1956 ablakán át

Füleki Gábor fordítása

Követség ablakából Őexcellenciája látja,
himbálva lámpa-ágakon titkosrendőrök teste lóg:
tegnap-éjből – mai fényvilágba.
Felhevült, boldog nép dalol, s: Győzelem! – kiáltja.
Dicső fiaink bitóra ki vássa?
Ajtóreteszek bezárva? Központot kapcsolni!
Mennyi szabadság kell még a magyaroknak? Semmirevalók!

A világító akasztófákról bekúszik Valami Láthatatlan,
s görbed vasuk Jurij szívében sziszegésbe:
– Ide nekem e néppel! Tűzijátékként fröcsköljön vére!
Lassú reményt öntök folyóiba e harcra,
szemében megnő a csend, s oly szürke lesz álma kába áradatban,
mint a mauzóleumban Vlagyimir Iljics arca...

Bosszú csírázzon most ki szívedben!
Nézd a bitót, emléke vezessen!

– Ide nekem Csehországgal 68-ban – friss szépség, kék szeműen s szőkén –,
megtanítom, hogy szeressen emberarcú halál-iga...
Ha minden nép gyűlöli is néped – el ne engedd őket dőrén,
hanem tölts vérecskét és tejecskét tálacskaikba...

Bosszú csírázzon most ki szívedben!
Nézd a bitót, emléke vezessen!

Jurij táplálja a Valamit, s az mohón meredő
éhséggel nővi be kis szívét, mint indás ekvator, s dalol:
– Ide Rudolf Nurejev bokáját – lesz bénán-repkedő!
Ide Markovot, a bolgárt – fehér tövissel lakol,
hosszú esernyő-csúcsban alvó fullánkot ültetek beléd –
Hadd emelje föl a nyugodt halál ernyedt-gyöngye fejét,
és kezdj zümmögni, igazság méhe – sebes sörét,
alma-földünk szívébe löve – s nőjenek rajta fák,
tank-hernyóktól lepett élő lombkoronák.

Bosszú csírázzon most ki szívedben!
Nézd a bitót, emléke vezessen!

Jurij távozott Magyarországról – emlék-had
s Valami Láthatatlan kíséri, éj-lámpák kiköltötte
rém, dezertőrök és diverzánsok nyelőtöbre,
kapitalista sárkányok s Dalai lámák felőrlője...

S ma lent – Jurij sírjának – fényt sugárzik alja,
s kígyókicsiny árva sírdogál. Isten nyugosztalja...

Plamen Dojnov

MAGYAR KOMPLEXUS

avagy mit látott Jurij Vlagyimirovics Andropov szovjet nagykövet
Magyarországon az 1956-os év ablakán keresztül

GadzsoKOva Kraszimira fordítása

Kilesve a nagykövetség ablakán keresztül, Őexcellenciája
látja, hogy lámpavasakon titkosrendőrök lengenek:
tegnap mind sötét – fénylenek mára.

„Szabadság!” – ezt egy felajzott, boldog nép kiáltja.

Hogy jutnak hős fiaink bitófára?

Torlaszt az ajtók elé? Hívjátok a Központot!

Mennyi szabadság kell még a magyaroknak? Szemérmetlenek!

A fénylő bitókról lecsusszan Valami Láthatatlan, és fenekszik
benn az acélos Jurij szívében és sziszeg:

– Add nekem e népet – vére majd mint tűzijáték zsziszeg!

Folyóiba lelassult reményeket öntök,

szemében megnő a csend, s álmaira olyan szürkesség telepszik,
mit a mauzóleumban Vlagyimir Iljics arca öltött...

Szívedben bosszúra esküt tégy!

Nézd kint a bitókat és résen légy!

– Add nekem a 68-as Csehországot – olyan kék szeműn, s olyan szőkén –,
megtanítom, hogyan kell emberarcú halált szeretni...

Ha utálja is minden nép a tiédet – fogd üstökén,

s rakj elé csepp vért és tejet, ha akarod etetni...

Szívedben bosszúra esküt tégy!

Nézd kint a bitókat és résen légy!

Jurij eteti a Valamit, s az mohón-éhesen

fal és nő kicsi szíve körül, mint egy ekvátor, s így rőfög:

– Kérem Rudolf Nurejev bokáját – s béna röptét lesem!

Ide azt a bolgárt – a Markovot –, beledöfök

egy lassú esernyő nyélhegyén alvó fehér fullánkot –

hadd emelje fel gyöngéd fejét a nyugodt halál,

és az igazság zümmögő méhecskéje – gyors sörét

üsse át almát formázó földünk szívét,

s a fákon koronák és hernyótalpak nőjenek.

Szívedben bosszúra esküt tégy!
Nézd kint a bitókat és résen légy!

Jurij vitt Magyarországról sok emléket
s Valami Láthatatlant: kiköltötték éjjeli lámpások,
prédái lettek dezertőrök és diverzánsook,
és megemésztett sok kapitalista cápát és dalai lámát.

S ma odalent valamitől fénylik Jurij síralja –
egy kígyóforma kis árva sír: Isten nyugosztalja...

Plamen Dojnov

MAGYAR-KOMPLEXUS

*Avagy ezt látta a szovjet nagykövet, Jurij Vlagyimirovics Andropov
az 56-os Magyarország ablakán keresztül*

Jakabffy Éva fordítása

Őexcellenciája a követség ablakán át látja a lámpavasakon himbálózó
államvédelmiskeket:

tegnap még rejtette őket a sötétség – ma rájuk hull a fény.

Felajzott tömeg kiáltja boldogan: Győzelem!

Dicső fiainkkal kik tették ezt?

Hívni a Központot! Kapukra reteszt!

Mennyi szabadság kell még a magyaroknak? Csőcselék!

A fénylő akasztófáktól kúszni kezd Valami Láthatatlan,

betekeredik Vas Jurij szívébe és így sziszeg:

– Add nekem ezt a népet – vére, mint tűzijáték, spriccel majd szét!

Folyóiba öntöm reményét, mely távolba vész,

nő a csend szemében, álma szürke lesz,

mint Vlagyimir Iljics arca a Mauzóleumban...

Növekedjen a bosszú vágya szívedben!

Nézd a bitókat kinn, s ne felejts!

– Add nekem 68-ban a szőke, kék szemű Csehszlovákiát,

majd én megtanítom, hogyan szeresse az emberarcú halált...

Gyűljölje bár minden nép a tiéd, kezüket ne engedd el,

Töltögesd tálkájukat vérecskével, tejjel...

Növekedjen a bosszú vágya szívedben!

Nézd a bitókat kinn, s ne felejts!

Jurij táplálja a Valamit, az fal, étvágya

orbitálissá nő kis szíve körül, kántál:

– Add nekem Rudolf Nurejev bokáját, hadd szökelljen sántán!

Add nekem azt a bolgárt – Markovot –,

lövök majd belé ólomfehér fullánkot,

mely ott szunnyad az esernyő hegyén –

a békés halál hadd emelje fel kedves fejét,

és már zümmög az igazság poszméhe – gyors tüzelés földünk magházába,
hogy sarjadjanak fák koronákkal és harci hernyókkal.

Növekedjen a bosszú vágya szívedben!
Nézd a bitókat kinn, s ne felejts!

Jurij elhagyta Magyarországot, telve emlékekkel
és az éjszakai lámpák által kikeltett Láthatatlannal,
mely sorra nyelt el dezertőröket és diverzánsokat,
emésztett fel kapitalista ügynököket és dalai lámákat...

És ma alatt, Jurij sírjában fény lebeg,
Árva áspis kesereg: Isten bocsásson meg...

Plamen Dojnov

MAGYARKOMPLEXUS

Azagy mit látott az ablakból Jurij Vlagyimirovics Andropov szovjet
nagykövet Magyarországon 1956-ban

Mohai Szilvia fordítása

Látja Óexcellenciája, amint a követség ablakán kitekint,
mint lóg lengedezve a lámpákról a titkosrendőrök teste:
tegnapig sötét volt – mára ég mind.

„Győzelem!” – így dalol a bős, boldog tömeg odakint.

Ki lógatja fel derék fiaink?

Kapuk bereteszelve? Központot kapcsolni!

Hát mekkora szabadságot akar még a magyar! A beste!

A fényes bitófákról lekúszik egy Láthatatlan Dolog, bevacolja magát
a vaskezü Jurij szívébe, és így sziszeg neki:

„Hadd legyen enyém e nép! Mint tűzijáték, fog vérük spriccelni!

Lassú reményeket öntök folyóikba,

szemükben megnő a csend, s álmuk oly szürkére vált,
mint a mauzóleumban Vlagyimir Iljics arca...”

Engedd át szívedet a sarjadó bosszúnak!

Nézz ki a bitófákra, s képük ne fakítsa a holnap!

„Hadd legyen enyém '68 Csehországa – a kék szemű, szőke –,
megtanítom nekik, az emberarcú halált hogy szeressék...”

Gyűlölje bár néped minden nemzet – ne engedd el őket,

tölts tálkájukba egy kis vérecskét és tejecskét...”

Engedd át szívedet a sarjadó bosszúnak!

Nézz ki a bitófákra, s képük ne fakítsa a holnap!

Jurij táplálja a Dolgot, s az csak fal, egyre nagyobb étvággal,
egyenlítőként feszül kis szíve körül, és így dalol egyre:

„Hadd legyen enyém Rudolf Nurejev bokája – lássuk, nyomorékként hogy szárnyal!
Hadd legyen enyém az a bolgár – Markov –, fehér fullánkot

lövök belé egy lassú esernyő hegyébe rejtve –

emelje csak fel gyenge fejecskéjét a csendes halál,

és zengjen az igazság méhe – sebes golyó

földünk almájának szívébe,

hogyan lombos fák és hernyótalpas tankok népesítsék be.

Engedd át szívedet a sarjadó bosszúnak!
Nézz ki a bitófákra, s képük ne fakítsa a holnap!

Jurij távozott Magyarországról – számtalan emlékkal
és a Láthatatlan Dologgal, kit a lámpafény keltett életre,
hogy falánksága miatt annyi dezertőr és diverzáns végezze be,
kapitalista dáma és dalai láma legyen eledele...

És ma ott lenn – Jurij sírjában – valami ragyog –
„Isten nyugosztalja” – az árva kis kígyó így zokog...

Plamen Dojnov

MAGYARKOMPLEXUS

*avagy mit látott ablakán át Magyarországon a szovjet nagykövet,
Jurij Vlagyimirowics Andropov az 1956-os esztendőben*

Olasz György József fordítása

A nagykövetség ablakában áll Őkegyelmessége, nézi és látja,
hogy hintáznak a szélben, civilben s vason az ávósok:
tegnap sötétben – ma ég a lámpa.

Valami bösz és boldog nemzet dalolja: Gyózz ma!

Ugyan ki akasztja hős fiainkat?

Jól bezártad az ajtókat!? Gyorsan a Központot!

Mennyi szabadság kell még, ti duhaj magyarok? Rest lógósok!

A világító bitókról kúszik Valami Láthatatlan, s kavarog
Jurij üres vasszívébe sűgva, sziszegve
Kezemre e népet – s mint a tűzkerék, fröcsköl szét a vére
Lomha reménnyel töltjük vizeit színültig
megnó majd a csendesség két szemében, álmodni is csak szürkén fog
ahogy mauzóleumában Iljics arca szürkéllik.

Csírázzon a bosszú szívedben!

Nézd ama bitókat kint, s tartsd észben!

Add kezemre a cseheket 68-ban kék szemükkel, szőke hajukkal
tanulják meg és szeressék meg az emberarcú halált...

s bárha minden nép s nemzet gyűlöli a te néped – őket ne hagyd
s töltsél ki nekik vércsivel s tejcsíssel teli tálkát.

Csírázzon a bosszú szívedben!

Nézd ama bitókat kint, s tartsd észben!

Jurij táplál Valamit, s az csak fal, éhe egyre nő
egyenlítőként szorítja össze szűk szívét, ezt dalolva:

Add a kezemre Nurejev bokáját, sántán repüljön

Add kezemre a bolgár Markovot, hadd ültessek be

Alvó kis fehér tút, lassan nyíló esernyő hús hegyébe rejtve

Hadd vesse fel finom fejét a halál nyugalma

És csak zsongjon az igazság, mint a méh, fűрге lándzsa

szúrva földünk, domború alma szívébe

És nőnek majd lombos fák, koronák, s hernyótalpak csatarendben

Csírázzon a bosszú szívedben!
Nézd ama bitókat kint, s tartsd észben!

Jurij elhagyta Hungáriát – sok emlékkel
s Valami Láthatatlannal, amit a lámpák szültek éjjel
s ami dezertőröket és diverzánsokat elnyelt,
kapitalista dámát és Dalai lámát felemésztett.

És ma ott lent – Jurij sírjában – nézd, mi fény ez –
Egy kígyóforma árva sírja: Istenem, kegyelmezz...

Plamen Dojnov

MAGYAR KOMPLEXUS

avagy mit látott Jurij Vlagyimirovics Andropov szovjet nagykövet

Magyarországon 1956 ablakán át

Szabados Imre fordítása

A követség ablakán át látja Őexcellenciája,
Milyen változó a lámpákon a titkosrendőrök himbálódzása:
Tegnap még sötétben – ma megvilágítva.
Közben egy felindult boldog nép dalolja: Győzelem!
Ki akasztja a mi dicső fiainkat?
Reteszeljék be az ajtókat! Kapcsoljátok a Központot! –
Hát mennyi szabadságot akarnak még a semmirekellő magyarok?

A világító akasztófákról bekúszik Valami Láthatatlan,
A vas Jurij szívében összetekeredik és így sziszeg:
Ide nekem ezt a népet – mint tűzijáték, a vére majd úgy fröcsög!
Míg elveszett reménye a folyóban hömpölyög,
Szemében a csönd növekszik, s álma olyan szürke lesz,
Mint Vlagyimir Iljics arca a mauzóleumban.

Teremjen bosszút a szíved!
Nézd az akasztófákat odakinn, és ne feledd!

Ide nekem Csehországot 68-ban – kék szeműn, szőkén –
Megtanítom szeretni az emberarcú halált...
Még ha minden nép gyűlöli is a te népedet – el ne engedd őket,
Tölts inkább kis tálaikba bőven vért és kevés tejet...

Teremjen bosszút a szíved!
Nézd az akasztófákat odakinn, és ne feledd!

Jurij táplálja a Valamit, az meg csak zabál, éhe nem csillapodik,
kis szíve körül délkörbe csavarodik, és dalol:
Ide nekem Rudolf Nurejev bokáját – röpködjön nyomorékon.
Ide nekem azt a bolgárt – Markovot – beültetek neki egy fullánkot,
Lassú esernyő hegyében fehérén alvót,
Hadd üsse fel gyöngéd fejét a nyugodt halál
És kezdjen zümögni az igazság méhe – egy gyors sörét
Almaszerű földünk szívébe
S nőjenek a fák koronákkal és tank-hernyókkal az égbe.

Téremjen bosszút a szíved!
Nézd az akasztófákat odakinn, és ne feledd!

Aztán Jurij elhagyta Magyarországot – rengeteg emlékkel
És Azzal a Láthatatlannal, amit a lámpák költöttek ki az éjjel
S ami elnyelt dezertőroket és diverzánsokat,
Felőrölt kapitalista lámákat és Dalaiakat.

És ma odalent – Jurij sírjában – valami fénylik mégis –
Lárvaszerű árva rí: Isten nyugosztalja így is...

Plamen Dojnov (1969, Razgrad) bolgár költő, drámaíró és kritikus. Kezdeményezéseiről, sokoldalúságáról ismert jeles képviselője nemzedékének. Nyolc verseskötet és négy színmű szerzője. Közülük több szakmai elismerést is hozott számára, a legjelentősebb *A többiek hangja* című drámájáért 2006-ban odaítélt színházi Aszkeer-díj.

Irodalomtörténeti munkájának jelentős eredményei közé tartozik az *Irodalom az ezredfordulón. A bolgár irodalom 2000–2003* című összegezése s a két-kötetes tanulmánygyűjtemény: *A bolgár költészet a XX. század végén*.

Irodalmat és kreatív írást tanít a szófiai Új Bolgár Egyetemen, a *Literaturen* veszt-nik irodalmi hetilap szerkesztője.

Kezdeményezésére s bevezető írással látott bolgár napvilágot a *Tri cvjata / Három szín* című antológia: 15 fiatal magyar költő bolgáruul, 15 fiatal bolgár költő magyarul.

A Csetene na drugija (A másik olvasása) című kiadvány olyan gyűjtését tartalmazza, amely az új évezred első tíz esztendeje alatt magyarról bolgárra fordított könyvek kritikai visszhangjait rendszerezi: negyven könyvről sokak által írt negyven-nyolc elemzés.

Több bolgár kiadás (és díj) után, a francia fordítást követően magyarul is megjelent a *Kafepoemi (Kávéköltemények, Napkút, 2007)* című könyve, melyben versbe szedte négy budapesti kávéház kávélapjainak fantáziakínálatát.

1956 – a magyar felkelés és a bolgár irodalom (Napkút, 2017) címet kapott az a tanulmányosor, amelyet a tágan értett tárgykörben a szerző bolgáruul publikált kutatásaiból szervezett kötetbe kifejezetten a magyar olvasók számára.

Nyelvünkön a *Haemus* és a *Napút* című folyóiratban lehet még verseit olvasni Gyukics Gábor és Szondi György fordításában.

Cédrus Művészeti Alapítvány
1136 Budapest, Pannónia u. 6.
Telefon: (1) 247-6657
Mobil: (30) 511-3762
E-mail: szongy@gmail.com
Honlap: www.naputonline.hu

Felelős kiadó: Szondi György
Szerkesztő: Virág Ágota
Szöveggyondozó: Kovács Ildikó
Tördelőszerkesztő: Szondi Bence
ISSN 1787-6877
ISBN 978-615-80686-6-6